

**Установа адукацыі
«Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт імя Максіма
Танка»**

Факультэт пачатковай адукацыі
Кафедра беларускага і рускага мовазнаўства

**НАЗВЫ ЖЫВЁЛ У РУСКАЙ І БЕЛАРУСКАЙ
МОВАХ (ЗНАЧЭННЕ І ЎЖЫВАННЕ)**

Дапушчана да абароны

Загадчык кафедры _____ Трафімовіч Т.Р.
Пратакол № ____ ад _____ 2017 г.

Абаронена _____ 2017 г.
з адзнакай « _____ »

Дыпломная работа
студэнткі 501 групы
5 курса спецыяльнасці
«Пачатковая адукацыя.
Беларуская мова і
літаратура»
дзённай формы
атрымання адукацыі
_____ Акостка
Марыі Аляксееўны

Навуковы кіраўнік –
кандыдат філалагічных
навук, дацэнт
_____ А.С. Васілеўская

Мінск, 2017

ЗМЕСТ

УВОДЗІНЫ.....	3
ГЛАВА 1. ПРАДМЕТНА-ТЭМАТЫЧНАЯ ГРУПА “ЖЫВЁЛЫ” Ў БЕЛАРУСКАЙ І РУСКАХ МОВАХ	5
1.1 Лексічныя асаблівасці заонімаў у рускай і беларускай мовах.....	5
1.2 Граматычныя асаблівасці заонімаў у беларускай і рускай мовах	10
ГЛАВА 2. АСАБЛІВАСЦІ ЎЖЫВАННЯ ЗАОНІМАЎ У МАЎЛЕННІ НАВУЧЭНЦАЎ УСТАНОЎ АДУКАЦЫІ.....	15
2.1 Тыпы памылак пры ўжыванні заонімаў.....	15
2.2 Прычыны памылак пры ўжыванні заонімаў.....	24
2.3 Арганізацыя работы з заонімамі на ўроках.....	29
ЗАКЛЮЧЭННЕ.....	55
СПІС ВЫКАРЫСТАНАЙ ЛІТАРАТУРЫ	57

РЕПОЗИТ

Рэферат

Работа 60 с., 2 часткі, 47 крыніц

ЗАОНІМ, ПРАДМЕТНА-ТЭМАТЫЧНАЯ ГРУПА “ЖЫВЁЛЫ”,
ЗНАЧЭННЕ ЗАОНІМАЎ, УЖЫВАННЕ ЗАОНІМАЎ, РУСКАЯ МОВА,
БЕЛАРУСКАЯ МОВА, ІНТЭРФЕРЭНЦЫЯ, ТЫПЫ ПАМЫЛАК

Аб’ект даследавання – прадметна-тэматычная група “Жывёлы”.
Прадмет даследавання – асаблівасці функцыянавання заонімаў у беларускай і рускай мовах.

Мэта даследавання – акрэсліць спецыфіку функцыянавання заонімаў у беларускай і рускай мовах.

Асноўнымі **метадамі даследавання** з’яўляюцца апісальны і супастаўляльны, у працы выкарыстаны метады аналізу навуковай і метадычнай літаратуры, аналізу праграм і падручнікаў па беларускай мове, апытванне.

У працэсе работы былі ахарактарызаваны лексічныя і граматычныя асаблівасці заонімаў у беларускай і рускай мовах; выяўлены тыпы памылак, якія ўзнікаюць пры выкарыстанні заонімаў у маўленні навучэнцаў на розных ступенях атрымання адукацыі; акрэслены прычыны гэтых памылак; распрацаваны практыкаванні, накіраваныя на фарміраванне навыкаў правільнага ўжывання заонімаў у маўленні.

Матэрыял дыпломнай работы можа быць выкарыстаны на ўроках беларускай мовы пры вывучэнні назоўнікаў і прыметнікаў, іх граматычных і словаўтваральных асаблівасцей на розных ступенях атрымання адукацыі, пры правядзенні факультатываў, пазакласнай працы па беларускай мове.

Асобныя палажэнні і вынікі даследавання дакладваліся на II міжфакультэцкай студэнцкай навукова-практычнай канферэнцыі “Эстэтычная адукацыя: традыцыі і сучаснасць” (БДПУ, 12.12.2013), XXI Рэспубліканскай студэнцкай навукова-практычнай канферэнцыі “От идеи – к инновации” (МДПУ, 24.04.2014), IV Міжнароднай навукова-практычнай канферэнцыі “Подготовка учителя начальных классов: проблемы и перспективы” (БДПУ, 27.10.2016), XXIII Міжнароднай студэнцкай навукова-практычнай канферэнцыі “От идеи – к инновации” (МДПУ, 21.04.2016) і XXIV Міжнароднай студэнцкай навукова-практычнай канферэнцыі “От идеи – к инновации” (МДПУ, 27.04.2017), Рэспубліканскай студэнцкай навукова-практычнай канферэнцыі “Студэнцкая навука – інавацыйны патэнцыял

будучага” (БДПУ, 26-28.04.2016), Міжнароднай навуковай канферэнцыі
“Беларуская граматыка: ад Браніслава Тарашкевіча да сучаснасці” (НАН РБ,
19-20.01.2017).

РЕПОЗИТОРИЙ БГПУ

СПІС ВЫКАРЫСТАНАЙ ЛІТАРАТУРЫ

1. Антонова, Н. У. Беларуская мова : вучэб. дапам. для 1-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з рус. мовай навучання / Н. У. Антонова, Г. А. Галяш. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2011. – 64 с.
2. Баханькоў, А. Я. Лексікалогія сучаснай беларускай літаратурнай мовы / А. Я. Баханькоў. – Мінск: Навука і тэхніка, 1994. – 463с.
3. Беларускія загадкі [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу: <http://belzag.blogspot.com.by>. – Дата доступу: 01.04.2016.
4. Білінгвізм. Моўная інтэрферэнцыя і яе віды (марфалагічныя і сінтаксічныя адметнасці беларускай мовы) / Міністэрства адукацыі Рэспублікі Беларусь, Установа адукацыі “Брэсцкі дзяржаўны тэхнічны ўніверсітэт”, Кафедра беларускай і рускай моў. – Брэст : БрДУ, 2013. – 31 с.
5. Валочка, Г. М. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 10 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання / Г. М. Валочка, Л. С. Васюковіч, В. У. Зелянко, У. П. Саўко. – Мінск : Нацыянальны інстытут адукацыі, 2016. – 236 с.
6. Валынец, Т. М. Беларуская мова : падручнік для 3-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з рус. мовай навучання: у 2 ч. / Т. М. Валынец. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2012. – Ч.1 – 136 с.; Ч.2 – 96 с.
7. Валынец, Т. М. Беларуская мова : падручнік для 4-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з рус. мовай навучання: у 2 ч / Т. М. Валынец. – 2-е выд., выпраўл. і дап. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2013. – Ч.1– 122 с; Ч.2 – 104 с.
8. Варапаева, В. С. Літаратурнае чытанне : падруч. для 3-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з рус. мовай навучання / В. С. Варапаева, Т. С. Куцанава. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2013. – 112 с.
9. Васілеўская, А. С. Антрапацэнтрычныя зааморфныя метафары ў беларускай і кітайскай мовах / А. С. Васілеўская // Традиционная духовная культура восточнославянских и китайского народов : сб. научн. ст. / редкол.: В.И.Коваль (гл. ред.) [и др.] ; М-во образования РБ, Гомельский гос. ун-т им. Ф.Скорины. – Гомель : ГГУ им. Ф.Скорины, 2017. – С. 46-48.
10. Васілеўская, А. С. Характарыстычныя антрапацэнтрычныя метафары ў рускай і беларускай мовах / А. С. Васілеўская // Беларуская мова ў XXI стагоддзі: асноўныя тэндэнцыі развіцця (да 80-годдзя акадэміка а. І. Падлужнага) : зб. матэрыялаў Міжнар. навук. канф., Мінск, 28–29 кастр. 2015 г. – Мінск : Права і эканоміка, 2015. – С. 75-81.
11. Вольскі, А. В. Літаратурнае чытанне : падруч. для 2-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з рус. мовай навучання / А. В. Вольскі, І. А. Гімпель. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2012. – 128 с.
12. Вучэбныя праграмы для ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання V-XI класы [Электронны рэсурс]. – Режим доступа : www.adu.by. – Дата доступу: 18.10.2016.

13. Гируцкий, А. А. Белорусско-русский художественный билингвизм / А. А. Гируцкий. – Минск : Университетское, 1990. – 173 с.
14. Гілевіч, Н. Паэтыка беларускіх загадак / Н. Гілевіч. – Мінск : Вышэйшая школа, 1976. – 127 с.
15. Гісторыя беларускіх загадак [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу: <http://library.by>. – Дата доступу: 01.04.2016.
16. Грынблат М. Я. Выслоўі / М. Я. Грынблат. – Мінск: Навука і тэхніка, 1979. – 520 с.
17. Гура, А. В. Символика животных в славянской народной традиции / А. В. Гура. – М., 1997. – 912с.
18. Загадкі / НАН Беларусі, Ін-т мастацтвазнаўства, этнаграфіі і фальклору; склад. М. Я. Грынблат, А. І. Гурскі. – 2-е выд., выпр. і дапрац. – Мінск: Бел. навука, 2005. – 363 с.
19. Загадкі / Складальнікі: М. Я. Грынблат, А. І. Гурскі; рэдактар А. С. Фядосік; прадмова А. І. Гурскага, с. 5—18]. – Мінск : Навука і тэхніка, 1972. – 447 с.
20. Канцэпцыя вучэбнага прадмета «Беларуская мова» [Электронны рэсурс]. Режым доступу : www.adu.by. – Дата доступу : 18.12.2016.
21. Кароткая граматыка беларускай мовы. У 2 ч. Ч. 1. Фаналогія. Марфаналогія. Марфалогія / навук. рэд. А. А. Лукашанец. – Мінск : Беларуская навука, 2007. – 351 с.
22. Кирло Х. Словарь символов. 1000 статей о важнейших понятиях религий, литературы, архитектуры, истории / Пер. С англ. Ф. С. Капицы, Т. Н. Колядич. – М.: ЗАО Центрполиграф, 2010.– 525 с. .
23. Клышка, А. Літаратурнае чытанне : падруч. для 4-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з рус. мовай навучання / А. Клышка. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2014. – 128 с.
24. Коваль, У. І. Чым адгукнецца слова: фразеалогія ў павер'ях, абрадах і звычаях / У. І. Коваль. – Мінск, 1994. – 48с.
25. Кодекс Республики Беларусь об Образовании [Электронный ресурс]. Режым доступу : http://kodeksy-by.com/kodeks_ob_obrazovanii_rb.htm. - Дата доступу : 27.12.2016.
26. Красней В. П. Беларуская мова: вучэбны дапаможнік для 6 класа ўстаноў агульнай сярэдняй адукацыі з беларускай і рускай мовамі навучання / В. П. Красней, Я. М. Лаўрэль, С. Р. Рачэўскі. – Мінск : Нацыянальны інстытут адукацыі, 2015. – 306 с.
27. Лепешаў, І. Я. Слоўнік беларускіх прыказак / І. Я. Лепешаў, М. А. Якалцэвіч. — Мінск : “Бел. асац. “Конкурс”, 2006. — 544 с.
28. Лепешаў, І. Я. Фразеалагічны слоўнік беларускай мовы / І. Я. Лепешаў. – У 2 т.– Т.1.А-Л.– Мінск: БелЭн, 1993.–590 с.
29. Лепешаў, І. Я. Этымалагічны слоўнік фразеалагізмаў / І. Я. Лепешаў. – Мінск: народная асвета, 1981. – 160 с. .
30. Лисковец, И. В. Русский и белорусский языки в Минске: проблемы двуязычия и отношения к языку / И. В. Лисковец. – СПб, 2006. – 22 с.

31. Лукашанец, А. А. Беларуская і руская мовы ў Беларусі: праблемы функцыянавання і ўзаемадзеяння / А. А. Лукашанец. – Мінск, 1997. – 76 с.
32. Маслова, В. А. Лингвокультурология / В. А. Маслова. – М.: Издательский центр «Академия», 2001. – 208 с.
33. Методыка выкладання беларускай мовы : вучэб. дапам. для студэнтаў філал. спецыяльнасцей устаноў, якія забяспечваюць атрыманне выш. адукацыі / М. Г. Яленскі [і інш.] ; пад рэд. М. Г. Яленскага. – Мінск : Адукацыя і выхаванне, 2007. – 448 с.
34. Методыка выкладання беларускай мовы і літаратурнага : вучэбна-метадычны комплекс па вучэбнай дысцыпліне [Электронны рэсурс]. – 2016. – Рэжым доступу: <http://elib.bspu.by/handle/doc/2236>. – Дата доступу: 01.10.2016.
35. Міфалогія беларусаў: энцыклапедычны слоўнік / склад. І. Клімковіч, В. Аўтушка; рэд. Т. Валодзіна, С. Санько. – Мінск: Беларусь, 2011. – 607 с.
36. Мурашка, А. Р. Дыялектныя назвы свойскіх жывёл / А. Р. Мурашка. – Мінск, 1960. – С. 134-140.
37. Нікольскі, Н. М. Жывёлы ў звычаях, абрадах і вераваннях беларускага сялянства / Н. М. Нікольскі. – Мінск, 1983. – 398 с.
38. Плотнікаў, Б. А. Агульнае мовазнаўства / Б. А. Плотнікаў. – Мінск : Універсітэцкае, 1994. – 350 с.
39. Плотнікаў, Б. А. Беларуская мова. Лінгвістычны кампендыум / Б. А. Плотнікаў, Л. А. Антанюк. – Мінск : Інтэрпрэсэсэрвіс, Кніжны Дом, 2003. – 672 с.
40. Плотнікаў, Б. А. Функцыі мовы / Б. А. Плотнікаў // Беларуская мова : энцыклапедыя. – Мінск : БелЭН, 1994. – С. 593-594.
41. Похлебкин, В. В. Словарь международной символики и эмблематики. – М.: ЗАО Центрполиграф, 2006. – 543 с.
42. Свірыдзенка, В. І. Беларуская мова : вучэб. дапам. для 2-га кл. устаноў агул. сярэд. адукацыі з рус. мовай навучання: у 2 ч. / В. І. Свірыдзенка. – Мінск : Нац. ін-т адукацыі, 2010. – Ч. 1 – 112 с.; Ч. 2 – 128 с.
43. Тарашкевіч, Б. Беларуская граматыка для школ / Б. Тарашкевіч. – Вільня : Беларуская Друкарня ім. Ф. Скарыны, 1929. – 136 с.
44. Тлумачальны слоўнік беларускай мовы: у 5 т. / пад аг. рэд. К.К.Атраховіча (Кандрата Крапівы). – Мінск: БелСЭ, 1977–1984. – Т. 1–5.
45. Трубачев О. Н. Труды по этимологии: Слово. История. Культура. Т. 3. — М.: Рукописные памятники Древней Руси, 2008. — 800 с.
46. Учебные программы по учебным предметам для учреждений общего среднего образования с русским языком обучения и воспитания VI класс [Электронный ресурс]. Режим доступу : www.adu.by. – Дата доступу : 18.10.2016.
47. Фасмер, М. Этимологический словарь русского языка [Электронны рэсурс]. – Рэжым доступу: <http://vasmer.narod.ru/p109.htm>. – Дата доступу: 27.03.2017.